

На основу члана 6. став 1. Уредбе о заступнику Републике Србије пред Европским судом за људска права („Службени гласник РС“, број 61/06 –пречишћен текст) објављује се, на српском и енглеском језику, Пресуда Европског суда за људска права по представци број 44614/07 – Милановић против Србије, која гласи:

„ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ МИЛАНОВИЋ против СРБИЈЕ

(представка број 44614/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

14. децембар 2010. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Милановић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Francoise Tulkens, *председник*,
Danute Jočiene,
Dragoljub Popović,
András Sajó,
Nona Tsotsoria,
Kristina Pardalos,
Guido Raimondi, *судије*

и Stanley Naismith, *секретар Одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 23. новембра 2010. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 44614/07) против Србије, коју је Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“), поднео држављанин Србије, г. Живота Милановић (у даљем тексту: „Подносилац представке“), 2. октобра 2007. године

2. Подносиоца представке заступала је гђа Т. Дробњак, адвокат из Београда. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Председник већа је представки дао предност у складу са Правилем 41 Пословника Суда.

4. Подносилац представке се жалио због низа верски мотивисаних напада извршених против њега.

5. Суд је 16. новембра 2009. године одлучио да представку достави Влади. Према одредбама члана 29. став 3. Конвенције, одлучено је такође да се основаност представке разматра заједно са допуштеношћу.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

6. Подносилац представке, г. Живота Милановић рођен је 1961. године и живи у селу Белица, општина Јагодина, Србија. Он повремено међутим борави у празном стану свог рођака у Јагодини, граду од неких 35.000 становника.

A. Увод

7. Подносилац представке је од 1984. године водећи члан Ваишнава Хинду верске заједнице у Србији, иначе познате као Харе Кришна.

8. Подносилац представке је 2000. године и 2001. године наводно почео да прима анонимне претње телефоном. Једном приликом му је наводно речено да ће га „спалити због ширења циганске вере”.

9. Подносилац представке је крајем 2001. године обавестио СУП Јагодина (у даљем тексту: „полиција“) о овим претњама и изнео утисак да су то претње чланова организације зване „Српски витезови“, локалног огранка познатије крајње десничарске организације зване „Образ“.

Б. Напади из септембра 2001. године и друге релевантне чињенице

10. Неодређеног дана у септембру 2001. године у вечерњим часовима, подносиоца представке је са леђа испред стана његовог рођака у Јагодини напао непознати мушкарац и ударио га по глави предметом налик на неку врсту дрвене палице.

11. Подносиоца представке је 24. септембра 2001. године око 12.30 часова још једном напао један од тројице неидентификованих мушкараца. У нападу је подносилац представке задобио неколико посекотина у пределу главе и груди, а одсечен му је и прамен косе - реп. Напад се још једном десио испред стана његовог рођака у Јагодини.

12. Подносилац представке је истог дана, пошто му је указана лекарска помоћ, овај догађај пријавио полицији. Он је између осталог навео да његови нападачи вероватно припадају екстремној организацији под називом „Српски витезови“.

13. Полиција је касније тог дана обавила увиђај и покушала да нађе подносиоца представке. Суседи су наводно рекли да он ретко борави у стану његовог рођака.

14. Полиција је 25. септембра 2001. године поново обавила разговор са подносиоцем представке, који је изјавио да су мушкарци који су га напали 24. септембра 2001. године били „велики и јаки”, али да је било исувише мрачно да би видео било шта друго. Он је такође препричао ранији напад, али је објаснио да га није пријавио полицији пошто није „видео нападача”.

15. Полиција је истог дана издала интерни документ у коме је изнела „акциони план”. Као део тог плана, полиција је наводно испитала три припадника локалне групе „Skinheads“, али јој те особе нису дале „корисне информације”.

16. Полиција је 30. септембра 2001. године, односно 5. октобра 2001. године обавила разговор са директорима локалних школа у покушају да прикупи информације о организацијама на које се позива подносилац представке. Међутим, „корисне информације“ нису ни тада добијене.

В. Напади из јула 2005. године и друге релевантне чињенице

17. Подносилац представке је 11. јула 2005. године увече доживео још један напад. У близини стана његовог рођака у Јагодини, подносиоца представке је у стомак убо један од три непозната младића која су се ту налазила. Овај догађај је полицији пријавила месна болница која је подносиоцу представке указала неодложну лекарску помоћ.

18. Полиција је потом стигла у болницу и обавила разговор са подносиоцем представке, који је описао напад и инсистирао да је био верски мотивисан.

19. У пет наврата између 13. јула 2005. године и 27. јула 2005. године полиција је покушала да ступи у контакт са подносиоцем представке на адреси његовог рођака, али без успеха. Од суседа је сазнала да подносилац представке углавном живи са родитељима у селу Белица и само ретко проводи време у Јагодини. Суседи су такође обавестили полицију да нису видели предметни догађај.

20. У белешци од 13. јула 2005. године полицајац је навео да подносилац представке, приликом разговора 11. јула 2005. године, није дао неопходне детаље у вези са предметним догађајем. Штавише, иако је код себе имао мобилни телефон за време и после напада он није одмах позвао полицију, што би веома олакшало истрагу.

21. Полиција је наводно 20. јула 2005. године обишла неколико места у покушају да „идентификује” организацију под називом „Српски витезови”, али „корисне информације нису добијене”.

22. Полиција је 31. јула 2005. године обавила кратак разговор са подносиоцем представке у селу Белица. У извештају од истог датума је навела да подносилац представке, међутим, није „желео даље

контакте” и констатовала његову добру познату верску припадност, као и његов „прилично чудан изглед”.

23. Полиција је 4. августа 2005. године поново покушала да ступи у контакт са подносиоцем представке у селу Белица. Како се испоставило, подносилац представке није био ту, а суседи су полицији рекли да он у селу борави углавном у зимским месецима.

24. Полиција је 25. августа 2005. године обавестила Министарство унутрашњих послова да није пронашла никакве доказе о постојању организација под називом „Српски витезови“, односно „Образ“, у општини Јагодина. Полиција је даље констатовала да је подносилац представке члан „верске секте” зване Харе Кришна.

25. Полиција је 26. августа 2005. године и 29. августа 2005. године покушала да ступи у контакт са подносиоцем представке на разним местима, али без успеха.

26. Полиција је 15. септембра 2005. године поднела кривичну тужбу против непознатих починилаца Општинском јавном тужилаштву у Јагодини. Тужба се односила на напад од 11. јула 2005. године, а предметни догађај је у њој разврстан као „мања телесна повреда нанета опасним оружјем”.

27. Полиција је 19. септембра 2005. године поново обавила разговор са подносиоцем представке.

28. Подносилац представке је касније тог месеца полицајцима доставио примерак „Српског фронта“, наводећи да наведени часопис објављују националистичке организације чији су га чланови вероватно напали.

29. Неодређеног дана после тога, у име подносиоца представке Министарству унутрашњих послова обратио се Комитет правника за људска права.

30. Министарство је 19. октобра 2005. године изјавило да месна полиција заиста није обавила своју дужност и да није идентификовала нападаче на подносиоца представке. Министарство је, међутим, обећало да ће то убрзо бити урађено, и да ће поднети пријаву против одговорних појединаца.

31. Подносилац представке и „Иницијатива младих за људска права“ 15. марта 2006. године заједнички су поднели кривичну пријаву Окружном јавном тужилаштву у Јагодини. Кривична тужба се односила на догађај од 11. јула 2005. године и у њој се тврдило да је подносилац представке био жртва кривичног дела “изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости“, (у даљем тексту „злочин мржње”), а које је почињено злостављањем. Кривична пријава је допуњена лекарским уверењем којим се документују повреде подносиоца представке.

32. Окружно јавно тужилаштво је 12. априла 2006. године обавестило полицију о овој кривичној пријави и затражило „предузимање неопходних мера”.

33. Полиција је 11. јуна 2006. године покушала да ступи у контакт са подносиоцем представке, али без успеха.

Г. Напади из јуна 2006. године и друге релевантне чињенице

34. Подносилац представке је још једном нападнут 18. јуна 2006. године, око 2.30 ујутро на вратима стана његовог рођака у Јагодини, овог пута од стране једног непознатог нападача, који га је убо у стомак и на темену му нанео посекотине у облику крста. Подносилац представке је изјавио да је нападач имао капуљачу, да је висок неких 180 цм, да је носио таман џемпер, и да је био у пратњи другог човека. Подносилац представке је таксијем одведен у болницу, где му је одмах указана лекарска помоћ, а лекари су тај догађај пријавили полицији, која је од подносиоца представке одмах узела изјаву и спровела увиђај. Међутим, није било материјалних доказа и није идентификована ниједна особа која је одговарала опису нападача подносиоца представке.

35. Полиција је 23. јуна 2006. године поново обишла место злочина, и разговарала са суседом чији балкон гледа на улицу. Сусед је изгледа изјавио да није видео тај догађај као и да подносиоца представке никада није видео у друштву других особа.

36. У периоду између 1. јула 2006. године и 8. јула 2006. године полиција је испитивала и друге суседе, али опет без успеха.

37. Подносилац представке и „Иницијатива младих за људска права“ заједнички су 3. јула 2006. године поднели кривичну тужбу Окружном јавном тужилаштву у вези са догађајем који се десио 18. јуна 2006. године. У тужби се наводи да је подносилац представке био жртва злочина мржње, као и кривичног дела тешке телесне повреде. Подносилац представке је приложио лекарско уверење којим документује повреде и један број фотографија у исту сврху.

38. Полиција је 7. јула 2006. године обавила разговор са возачем таксија који, међутим, није дао додатне податке о том догађају.

39. Подносилац представке је 20. јула 2006. године дао изјаву полицији, тврдећи да је напад против њега извршила “клеро-фашистичка” организација. С тим у вези, подносилац представке је позвао полицију да испита верског вођу једне политичке партије у Србији да ли неки чланови његове партије припадају групи “Skinheads”, као и да посети месну цркву у којој наводно организација звана „Образ“ има своје просторије.

40. Окружно јавно тужилаштво је 21. јула 2006. године обавестило полицију о кривичној пријави поднетој 3. јула 2006. године.

41. Полиција је до августа 2006. године поднела кривичну пријаву против непознатих починилаца Општинском јавном тужилаштву у Јагодини. Тужба се односила на напад од 18. јуна 2006. године, а повреде подносиоца представке су дефинисане као лаке.

42. Полиција је 22. августа 2006. године обавила разговор са месним свештеником, који је одбацио тврдње да је у цркви или у њеним просторијама икада било седиште неке екстремистичке организације или неформалне групе. Он је даље нагласио да је за организацију „Образ“ чуо само из медија.

43. Два старија члана месног и окружног огранка предметне политичке партије су до 25. августа 2006. године рекла полицији да у њиховом чланству нема припадника групе „Skinheads,“ нити чланова „Образа“. Они су још нагласили да друге политичке партије можда манипулишу подносиоцем представке.

Д. Напади из јуна 2007. године и друге релевантне чињенице

44. Подносилац представке је још једном нападнут 29. јуна 2007. године, око 4.20 ујутро. Пошто је отворио врата стана његовог рођака у Јагодини једном човеку који је рекао да је из полиције, подносилац представке је узбоден у груди, по рукама и ногама. Овај догађај је полицији пријавила месна болница која је подносиоцу представке указала неодложну лекарску помоћ.

45. Полиција је после тога стигла у болницу и обавила разговор са подносиоцем представке који је препричао напад, додавши да је његов нападач био велики човек обријане главе и обучен у тамну одећу.

46. Полиција је накнадно обавила увиђај и тражила нападача подносиоца представке, али није пронашла никога ко одговара опису. Полиција је констатовала да одећа подносиоца представке није била ни распорена ни поцепана и није открила „материјалне доказе“.

47. Подносилац представке је 2. јула 2007. године поднео полицији кривичну пријаву.

48. Подносилац представке и „Иницијатива младих за људска права“ су заједнички 5. јула 2007. године поднели додатну кривичну пријаву Окружном јавном тужилаштву. Тужба се односила на догађај од 29. јуна 2007. године и у њој се наводи да је подносилац представке био жртва злочина мржње, као и кривичног дела тешке телесне повреде. Подносилац представке је поново приложио лекарско уверење којим документује повреде и један број фотографија у исту сврху.

49. Окружно јавно тужилаштво је 11. јула 2007. године обавестило полицију о овој кривичној пријави и затражило да се предузму сви неопходни кораци да се починилац идентификује.

50. Иста канцеларија је овај захтев поновила 13. јула 2007. године.

Б. Остале релевантне чињенице

51. Ножеви употребљени за напад на подносиоца представке су изгледа имали скраћена сечива и осмишљени су тако да не нанесу фаталне повреде.

52. У извештају од 27. септембра 2001. године полицајац је констатовао да је 26. септембра 2001. године подносилац представке отишао у просторије локалне телевизијске станице да протестује због раније емисије у којој је Харе Кришна описана као опасна секта. Полицајац је констатовао да је подносилац представке вербално вређао главног уредника станице, као и новинара, и да га је на крају служба обезбеђења морала да одстрани из зграде.

53. Као одговор на пријаву коју је у име подносиоца представке 28. септембра 2005. године поднео Комитет правника за људска права, Генерални инспекторат Министарства унутрашњих послова је навео да, у вези са нападима од септембра 2001. године и јула 2005. године, полиција није поступила са неопходном марљивошћу. На основу овог закључка, један од полицајаца који је учествовао у истрази је кажњен 7. новембра 2005. године умањењем плате за 10%.

54. Изгледа да је, на основу бројних извештаја, у децембру 2005. године Министарство унутрашњих послова прогласило неколико организација за екстремне, укључујући и „Образ“, која је описана као клеро-фашистичка.

55. Адвокат који је заступао подносиоца представке и „Иницијатива младих за људска права“ су 19. октобра 2006. године (у даљем тексту: „адвокат“) затражили да Окружно јавно тужилаштво објасни статус две кривичне пријаве поднете у вези са нападима од 11. јула 2005. године, односно 18. јуна 2006. године. Наведена канцеларија је 31. октобра 2006. године обавестила адвоката да су кривичне пријаве прослеђене полицији, али да им она није доставила никакве информације. Адвокат је 6. марта 2007. године још једном ургирао код Окружног јавног тужилаштва, а 9. марта 2007. године ова канцеларија ју је обавестила да тек треба да добије информације од полиције.

56. Окружно јавно тужилаштво је 19. јула 2007. године обавестило подносиоца представке да му полиција није доставила никакве информације у вези са три кривичне пријаве поднете од јула 2005. године.

57. Истражни судија је 7. марта 2008. године, као део прелиминарне истраге са циљем да се идентификују починиоци, саслушао подносиоца представке у вези са свим нападима против њега. Подносилац представке је препричао те догађаје додавши, између осталог, да верује да је видео нападача од 29. јуна 2007. године у једном тренутку касније те године. Младић је ишао улицом са још једним обријаним младићем, а обојица су носила мајице са

одштампаном годином 1389. (очигледно се наведена година односила на средњевековну битку на Косову између Срба и Турака, а да је могуће да крајње-десничарка организација носи ову годину као део свог назива, „Српски народни покрет 1389“).

58. Медицински стручњак је 23. априла 2008. године констатовао да је физичка штета коју је претрпео подносилац представке лака телесна повреда нанета опасним оружјем.

59. Окружно јавно тужилаштво је 7. маја 2008. године обавестило полицију о овом налазу и затражило да се поступи на одговарајући начин.

60. У периоду између 10. октобра 2008. године и 20. јануара 2009. године полиција је изгледа обавила разговоре са шест лица осумњичених да су починила кривична дела уз употребу ножа, али „корисне информације нису добијене“.

61. Полиција је 25. новембра 2008. године обавила разговор са извесним Б. М. који је осумњичен као један од могућих нападача на подносиоца представке. Б. М. је остао при ставу да ништа не зна о тим догађајима.

62. Подносилац представке је остао при ставу да га је једном приликом полиција саветовала да увече не излази пошто то „очигледно провоцира“ друге, и да је више пута изгледало да је постојало веће интересовање да се пре дискутује о његовим верским убеђењима, а не о предметним догађајима. Влада је изнела да подносилац представке није те наводе поткрепио доказима.

63. Републички јавни тужилац је у септембру 2009. године упутио захтев Уставном суду да забрани рад и „Образа“ и „Српског народног покрета 1389“, због, између осталог, подстицања расне и верске мржње широм Србије.

64. У извештају од 12. априла 2010. године, између осталог, полиција је констатовала да је: (а) највећи број напада на подносиоца представке пријављен око Видовдана, великог православног верског празника; (б) подносилац представке накнадно овим догађајима дао публицитет у јавним медијима и да је, док је то чинио, „наглашавао“ своју верску припадност; (в) природа повреда подносиоца представке била таква да се само-наношење не може искључити; и (г) да све повреде нису биле дубоке, што се може сматрати чудним и што би подразумевало велику вештину нападача на подносиоца представке који га никада нису оборили већ су га „напали са даљине“. У истом извештају, међутим, полиција је даље подсетила да их је Окружно јавно тужилаштво пожуривало да испитају аспект злочина мржње код ових напада и навела да ће се истрага наставити. Полиција је недавно наводно испитала неколико познатих прекршилаца, доушника и наркомана, као и неколико суседа подносиоца представке, али није добила корисне информације.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

65. Релевантне домаће одредбе садржане су чл. 19, 20, 46, 61, 223, 235, 241, 242, 433. и 437. Законика о кривичном поступку (објављен у „Службеном гласнику Савезне Републике Југославије“, бр. 70/01 и 68/02, као и у „Службеном листу Републике Србије“ – Сл. лист РС– бр. 58/04, 85/05, 115/05, 46/06, 49/07, 122/08, 20/09 и 72/09) и члану 317. став 2. Кривичног законика (објављен у „Службеном листу РС“, бр. 85/05, 88/05 и 107/05).

66. У складу са овим одредбама, званичан кривични поступак може се покренути на захтев овлашћеног тужиоца. У вези са кривичним делима која се гоне по службеној дужности, као што је „подстицање етничке, расне и верске мржње и нетрпељивости” почињено злостављањем, што је тешко кривично дело кажњиво затвором до осам година, овлашћени тужилац је јавни тужилац лично.

67. Право јавног тужиоца да одлучи о покретању гоњења везано је, међутим, начелом законитости које захтева да он мора да поступи кад год постоји оправдана сумња да је почињено кривично дело које се гони по службеној дужности. Нема разлике у томе да ли је јавни тужилац сазнао за тај догађај из кривичне пријаве коју је поднела жртва или неко друго лице, или је заправо само чуо гласине у том смислу.

68. Јавни тужилац предузима мере неопходне за прелиминарну истрагу кривичних дела која се гоне по службеној дужности и идентификацију наводних починилаца. У том смислу он има овлашћење да координира рад разних служби за примену закона и других владиних тела.

69. Ако јавни тужилац утврди да, на основу доказа које има пред собом, постоји основана сумња да је неко лице извршило кривично дело које подлеже гоњењу по службеној дужности, он ће од надлежног суда затражити да покрене званичан кривични поступак.

70. Ако, међутим, јавни тужилац одлучи да не постоји основ за покретање таквог поступка, он мора жртву да обавести о тој одлуци, која затим има право да преузме гоњење у том предмету у своје име, у својству оштећене стране као тужиоца.

71. Не постоји временски рок у ком јавни тужилац, после подношења кривичне пријаве од стране жртве, мора да одлучи да ли да покрене кривични поступак. Такође, у вези са кривичним делима која се кажњавају затвором више од пет година, без одлуке тужилаштва да се кривична пријава коју је жртва поднела одбаци, жртва не може лично преузети гоњење у том предмету. У сваком случају, ни јавни тужилац ни жртва која поступа у својству оштећене стране као тужилац не могу тражити покретање званичног кривичног поступка у недостатку информација у вези са идентитетом наводног починиоца.

72. Констатовано је, међутим, да су домаћи судови у прошлости сматрали да се у вези са кривичним делом подстицања етничке, расне или верске мржње и нетрпељивости друштво у целини сматрало жртвом, а не оштећено лице лично, што значи да је оно могло само, после евентуалног процедуралног одбацивања, преузети гоњење у предмету за неко друго мање кривично дело (мишљење усвојено на заједничком састанку Савезног суда, Врховног суда и Врховног војног суда Социјалистичке Федеративне Републике Југославије 22. јуна 1989. године).

III. РЕЛЕВАНТНИ МЕЂУНАРОДНИ НАЛАЗИ И МИШЉЕЊА

A. Европска комисија против расизма и нетрпељивости (ECRI), Извештај за Србију, CRI (2008) 25, усвојен 14. децембра 2007. године и објављен 29. априла 2008. године

73. Релевантни ставови овог извештаја гласе како следи:

„45. ECRI констатује са забринутошћу да ... постоји непријатељска клима према верским мањинама [у Србији]. Ову климу делом стварају поједини медијски дистрибутери и политичари. Чланови тих група се такође нападају, понекад од стране чланова нео-нацистичких или крајње десничарских група, а њихови верски објекти су предмет вандалских напада и/или намерно се пале. И поред смањења броја ових напада последњих година, невладине организације, од којих су неке имале између 100 и 150 напада годишње, констатују да су они постали жешћи. Верске заједнице нерадо пријављују ове нападе и о њима не причају у јавности. Можда због тога што полиција и судски апарат увек не реагују на одговарајући начин на овај проблем. Верске заједнице осуђују чињеницу да се само неколико лица изведе пред правду због извршења таквих дела, а да се они за које се утврди да су криви често само новчано кажњавају.

...

52. Тренутно у Србији постоји извесна клима непријатељства према ... верским групама [,] коју подстиче један број медијских дистрибутера и политичара. Крајње десничарске групе такође помажу стварању негативних осећања према тим заједницама ... Невладине организације осуђују извесну склоност на страни власти да заташкају ову климу нетрпељивости према ... верским мањинама и чињеницу да су предузеле само неке мере да то исправе.”

Б. Мишљења „Форума 18“

74. „Форум 18“ је хришћанска, норвешко-данска, добротворна иницијатива која делује преко Интернета и електронске поште. Она „изворно извештава и анализира повреде слободе мисли, свести и веровања свих људи, без обзира на верску припадност, на објективан, тачан и благовремен начин“.

1. Србија: Насиље против верских заједница се наставља (чланак објављен 9. октобра 2007. године)

„... Изгледа да број напада на верске заједнице у Србији наставља да се смањује ... Међутим, изгледа да сами напади постају више насилни и да, као и претходних година, постоји вероватноћа да ће припадници верских мањина бити нападнути. Изгледа да је полиција и даље невољна да штити припаднике верских мањина или верске објекте за које постоји ризик од напада – чак и када су раније нападани. Припадници верских мањина су прошле године тучени и рањавани, а верски објекти су били мете намерног паљења. Верски објекти Православне цркве су понекад пљачкани, али је огромна већина напада на ... појединце припаднике верске мањине и имовину ...”

2. Србија: Зашто власти не спречавају верско насиље? (чланак објављен 7. фебруара 2008. године)

„И поред тога што се напади на верске заједнице настављају извештан број година, Служба вести организације „Форум 18“ утврдила је да изгледа да српске власти предузимају само неке мере да заштите своје грађане. Екстремни пример невољности власти да осигурају правду жртвама припадницима верске мањине је случај Животе Милановића, јединог поклоника Харе Кришне у Јагодини ...”

3. Србија: Истраживање верске слободе у Србији, фебруар 2009. године (истраживање објављено 26. фебруара 2009. године)

„...Најозбиљнији проблем који угрожава веру или веровање у Србији су насилни напади, заједно са проблемом власти које показују недостатак воље да нападаче ухвате и осуде. Међутим, годишња истраживања Службе вести организације „Форум 18“ показују да се број напада смањује, са мање напада у 2007. години и 2008. години у поређењу са претходним годинама. Жеља Србије да постане члан Европске уније, заједно са обраћањем више пажње од стране политичара на то да Србија постане отворенија земља, изгледа да утичу на ставове становништва, а тиме и могућност

напада. Многи напади и претње против „не-традиционалних“ верских заједница су од стране екстремних националиста који сматрају да су те заједнице у извесном смислу издајници народа ... Не постоји доследност у хапшењу нападача и покретању судских поступака против њих. Устав Србије из 2006. године гарантује слободу вере, и забрањује подстицање верске нетрпељивости и мржње. Међутим, припадници верских мањина су рекли „Форуму 18“ да те идеје тек треба да постану реалност у свакодневном искуству.”

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 3. КОНВЕНЦИЈЕ

75. Према члану 3. Конвенције, подносилац представке жалио се што Тужена држава није спречила поновљене нападе на њега, као и на њену неспремност да спроведе одговарајућу истрагу ових догађаја. Члан 3. гласи како следи:

„Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању”

A. Допуштеност

76. Влада је остала при ставу да се представка може сматрати некомпатибилном са одредбама Конвенције *ratione temporis* у оној мери у којој се односи на догађаје који су се десили пре ратификације Конвенције од стране Србије 3. марта 2004. године. Међутим, она је затим признала да догађаји из 2001. године могу заиста да обезбеде важан контекст у вези са нападима који су се десили после тога.

77. Подносилац представке је тврдио да су његове притужбе компатибилне са одредбама Конвенције *ratione temporis*.

78. Суд примећује да је, у складу са опште прихваћеним начелима међународног права, Држава уговорница обавезна према Конвенцији само у вези са догађајима који су се десили после њеног ступања на снагу. Он даље констатује да је Србија ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године и да су се неки догађаји на које се позива у представци у овом случају заиста десили пре тог датума. Према томе, Суд има надлежност *ratione temporis* да разматра притужбе подносиоца представке само у делу који се односи на догађаје почев од 3. марта 2004. године. Он ће и поред тога, због контекста и разматрајући ситуацију на коју се жали као целину (види, *mutatis mutandis*, *Šobota-*

Gajić против Босне и Херцеговине, број 27966/06, став 45., 6. новембар 2007. године), такође узети у обзир сваки и све релевантне догађаје пре тог датума (види, *mutatis mutandis*, *Салонтаји-Дробњак против Србије*, број 36500/05, став 110., 13. октобар 2009. године). Сходно томе, примедба Владе се мора одбити.

79. Суд констатује да притужбе подносиоца представке нису очигледно неосноване у оквиру значења члана 35. став 3. Конвенције. Он даље констатује да нису недопуштене ни по ком другом основу. Оне се према томе морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Наводи странака

80. Подносилац представке је поново потврдио своје притужбе. Додао је и то да се и после много година од напада починиоци тек треба да утврде и да се чини да полиција и даље разматра идеју да је он себи сам нанео повреде. Такође је постојала веома лоша координација између јавног тужиоца и полиције, а подносилац представке није обавештаван о току истраге. Даље, полиција је углавном проводила време тражећи подносиоца представке и поновно разговарајући са њим и поред тога што га је раније испитала и на сличан бесмислен начин, испитивала суседе подносиоца представке, као и возача таксија, иако је јасно да та лица нису имала да понуде корисне информације. Најзад, подносилац представке је истакао да надлежни домаћи органи нису предузели значајне кораке од 2009. године.

81. Влада је оспорила наводе подносиоца представке. Она је остала при ставу да на почетку злостављање, којем је подносилац представке био изложен, није имало минимални ниво јачине за примену члана 3. У сваком случају, српско тужилаштво и органи за примену закона учинили су све што је у њиховој моћи да се напади у потпуности истраже и починиоци открију. Саслушани су бројни потенцијални сведоци, обезбеђена је лекарска помоћ, истражени су сви доступни трагови, а један полицајац је чак дисциплински кажњен. Положај самог подносиоца представке, међутим, изгледао је амбивалентан, а његово понашање некооперативно. Посебно је било тешко наћи га, а он нападе није ниједном пријавио на време. Подносилац представке такође није тражио да се његов телефонски број прати после претњи које је добио 2001. године, што је могло бити корисно у сврхе идентификације и довело до осуде. Даље, описи подносиоца представке његових нападача су били нејасни, није било очевидаца, а подносилац представке ниједном није остао у Јагодини после напада, чиме је искључио благовремени увиђај у његовом присуству. Најзад, Влада је изнела да никада нису утврђени материјални трагови напада,

сем повреда које је претрпео подносилац представке и доставила Суду неколико правоснажних домаћих пресуда, у невезаним догађајима, тврдећи да је српско судство било савршено спремно да осуди појединце који су починили злочине мржње када доступни докази то гарантују.

2. Релевантна начела

82. Суд подсећа да се члан 3. Конвенције мора сматрати једном од најосновнијих одредби Конвенције и да предвиђа суштинске вредности демократских друштава која чине Савет Европе (види *Pretty против Уједињеног Краљевства*, број 2346/02, став 49., ЕЦХР 2002-III). Супротно другим одредбама у Конвенцији, он је апсолутан, без изузетка или провизорности или могућности одступања према члану 15. Конвенције (види, између осталог, *Chahal против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 15. новембра 1996. године, став 79., *Извештаји о пресудама и одлукама 1996-V*).

83. Уопштено говорећи, радње некомпатибилне са чланом 3. Конвенције првенствено стварају обавезу Високе стране уговорнице ако су их починила лица на положају. Међутим, обавеза Високих страна уговорница према члану 1. Конвенције да свима у оквиру њихове надлежности осигурају права и слободе дефинисане Конвенцијом, узета у вези са чланом 3., такође захтева од држава да предузму мере осмишљене да осигурају да појединци у оквиру њихове надлежности нису изложени злостављању од стране других приватних лица (види *A. против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 23. септембра 1998. године, став 22., *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VI*; *Z и други против Уједињеног Краљевства [BB]*, број 29392/95, ст. 73-75, ЕЦХР 2001-V; *E. и други против Уједињеног Краљевства*, број 33218/96, 26. новембар 2002. године).

84. Имајући у виду потешкоће које се јављају у савременим друштвима, непредвидивост људског понашања и изборе који се морају правити у смислу приоритета и средстава, обим ове позитивне обавезе се међутим мора тумачити тако да властима не намеће немогуће или несразмерно оптерећење. Стога, не мора свака тврдња о постојању ризика од злостављања подразумевати обавезу према Конвенцији за органе да предузму оперативне мере да не дође до остваривања тог ризика. За настанак позитивне обавезе, мора се утврдити да су власти знале или требало да знају за стварни и непосредни ризик од кривичног дела злостављања одређеног појединца од трећег лица, у време његовог постојања, као и да нису предузеле мере у оквиру својих овлашћења које су се, разумно судећи, могле очекивати да би се избегао тај ризик. Такође је релевантно да се размотри потреба да се обезбеди да полиција врши своја овлашћења ради контроле и спречавања кривичних дела на начин којим се у

потпуности поштује благовремено поступање и друге гаранције којима се законито ограничава опсег њених радњи ради истраге кривичног дела и довођења починилаца пред лице правде, укључујући гаранције садржане у чл. 5. и 8. Конвенције (види *Mubilanzila Mayeka и Kaniki Mitunga против Белгије*, број 13178/03, став 53., 12. октобар 2006. године; и *Глдани паства 97 Јеховиних сведока против Грузије*, број 71156/01, став 96., ЕЦХР 2007-V; види такође, *mutatis mutandis*, *Osman против Уједињеног Краљевства*, 28. октобар 1998. године, став 116., *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VIII*).

85. Суд даље подсећа да када појединац поднесе аргументовану притужбу да је озбиљно злостављан, чиме се крши члан 3., та одредба, тумачена у вези са чланом 1. Конвенције, захтева, извођењем закључака, да такође постоји делотворна службена истрага која може да доведе до идентификације и кажњавања одговорних (види *Assenov и други против Бугарске*, 28. октобар 1998. године, став 102., *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VIII*). Позитивна обавеза ове врсте не може се, у начелу, сматрати ограниченом само на случајеве малтретирања од стране државних представника (види *М.С. против Бугарске*, број 39272/98, став 151., ЕЦХР 2003-XII; *Šečić против Хрватске*, број 40116/02, став 53., ЕЦХР 2007-VI).

86. Најзад, обим горе наведене обавезе је обавеза средства, а не резултата. Власти су морале предузети све разумне кораке које су имале на располагању да обезбеде доказе у вези са тим догађајем (види, *mutatis mutandis*, *Menson против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 47916/99, ЕЦХР 2003-V). Обавеза да се спроведе хитна и разумна истрага се подразумева у овом контексту (види, *mutatis mutandis*, *Yaşa против Турске*, пресуда од 2. септембра 1998. године, *Извештаји 1998-VI*, р. 2439, ст. 102-104), пошто се хитан одговор органа може уопштено сматрати суштинским за очување поверења јавности да ће они гарантовати владавину права и спречавати сваку појаву прикривања истине или толерисања противправних радњи (види *Vati и други против Турске*, бр. 33097/96 и 57834/00, став 136., ЕЦХР 2004-IV (изводи); *Abdülsamet Yaman против Турске*, број 32446/96, став 60., 2. новембар 2004. године; и, *mutatis mutandis*, *Paul и Audrey Edwards против Уједињеног Краљевства*, број 46477/99, став 72., ЕЦХР 2002-II).

3. Оцена Суда

87. Ако се вратимо на предметни случај, Суд сматра да су повреде које је подносилац представке претрпео, а које се углавном састоје од бројних посекотина, у комбинацији са осећањем страха и беспомоћности, довољно озбиљне да представљају злостављање у смислу члана 3. Конвенције (види *Price против Уједињеног Краљевства*, број 33394/96, став 24., ЕЦХР 2001-VII).

88. Суд даље констатује да до данас, много година после напада, од којих се последњи догодио 2007. године, почиониоци још нису пронађени и изведени пред лице правде. У том контексту, изгледа да подносилац представке није упоредо обавештаван о току истраге нити му је пружена прилика да лично види и евентуално идентификује нападаче међу извесним бројем сведока и/или осумњичених које је полиција испитивала (види, на пример, ст. 60. и 61. у горњем тексту). Истовремено, полиција је сматрала да је подносилац представке можда сам себи нанео повреде (види став 64. у горњем тексту), иако није постојао медицински или други значајан доказ, заиста ништа друго осим чистог нагађања, у том смислу. У сарадњи између полиције и јавног тужилаштва је такође много тога недостајало (види ст 55. и 56. у горњем тексту), а цела истрага изгледа да је била усресређена на Јагодину упркос чињеници да је познато да су сумњиве крајњедесничарске организације активне широм земље (види ст. 24. и 63. у горњем тексту). Заиста, према информацијама из списка предмета, изјава подносиоца представке која је указивала да је један од његових нападача могао бити члан организације зване „Српски народни покрет 1389“ (види став 57. у горњем тексту) изгледа да уопште није узета у обзир.

89. Најзад, почев од јула 2005. године, најкасније, полицији је требало да буде јасно да је подносилац представке, који је био члан рањиве верске мањине (види, *mutatis mutandis*, *Okkali protiv Турске*, број 52067/99, став 70., ЕЦХР 2006-ХП (изводи)), стална мета напада и да је вероватно да ће напада бити и у будућности, посебно у јуну и јулу сваке године пре или убрзо после великог верског празника (види став 64. у горњем тексту). Упркос томе, у још два наврата ништа није учињено да се ти напади спрече. У близини стана где су се напади одиграли није постављен видео или неки други надзор, полицијске заседе нису ни размотрене, а подносиоцу представке ни у једном тренутку није понуђена заштита од стране специјалне полицијске јединице, што је могло да спречи његове будуће нападаче.

90. С обзиром на горе наведено и мада су органи Тужене државе предузели многе кораке и имали значајне објективне потешкоће, укључујући и донекле неодређене описе нападача од стране подносиоца представке као и очигледно непостојање очевидаца, Суд сматра да они нису предузели све оправдане мере да спроведу одговарајућу истрагу. Они такође нису предузели оправдане и делотворне кораке да спрече да се злостављање подносиоца представке понови, упркос чињеници да је сталан ризик од тога био реалан, непосредан и предвидив.

91. У таквим околностима, Суд не може а да не утврди да је дошло до кршења члана 3. Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 14. У ВЕЗИ СА ЧЛАНОМ 3. КОНВЕНЦИЈЕ

92. Према члану 14. Конвенције, заједно са чланом 3., подносилац представке се даље жалио што Тужена држава није на одговарајући начин испитала нападе на њега због његове верске припадности. Члан 14. гласи како следи:

„Уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, повезаност с неком националном мањином, имовина, рођење или други статус.“

A. Допуштеност

93. Суд констатује да је ова притужба повезана са горе разматраном, па се на исти начин мора прогласити допуштеном.

B. Основаност

1. Наводи странака

94. Подносилац представке је поново потврдио своју притужбу, додавши да је јасно да га је полиција сматрала „чудним“, да није сарађивао и да је чак био недруштвен само због вере. Сем испитивања једне групе чланова „Skinheads” 2001. године, изгледа да су органи Тужене државе више били заинтересовани да расправљају о „сумњивој” природи заједнице Харе Кришна него да открију верски аспект предметних напада.

95. Влада је остала при ставу да подносилац представке није пружио доказе у смислу повреде члана 14. Конвенције. Званична истрага напада против подносиоца представке је била непристрасна, а сви наводи да се иза ових догађаја крију верски мотиви темељно су проверени од стране надлежних домаћих органа. Даље, никада није пријављен ниједан напад на неког другог члана заједнице Харе Кришна у Јагодини, а свака заинтересованост полиције за ову заједницу била би савршено оправдана с обзиром на наводну мотивисаност напада на подносиоца представке.

2. Оцена Суда

96. Суд сматра да, исто као и у случају расно мотивисаних напада, приликом истраге насилних догађаја државни органи имају додатну дужност да предузму све оправдане кораке да открију сваки верски мотив и да утврде да ли је у таквим догађајима верска мржња или предрасуда можда имала неку улогу. Додуше, доказивање такве

мотивације може бити тешко у пракси. Обавеза Тужене државе да испита евентуалне верске прекомерне тонове неког насилног акта је стога обавеза да учини највеће напоре и није апсолутна. Органи морају учинити оно што је разумно у околностима случаја (види, *mutatis mutandis*, *Nachova и други против Бугарске* [ВВ], бр. 43577/98 и 43579/98, став 160., ЕЦХР 2005-VII; и *Глдани паства 97 Јеховиних сведока против Грузије*, цитиран у горњем тексту, ст. 138-142).

97. Суд сматра да је горе наведено такође неизоставно тачно у случајевима када приватни појединци поступе супротно члану 3. Конвенције. Верски мотивисано насилно и брутално поступање на истој основи са случајевима који немају такве прекомерне тонове, било би затварање очију пред посебном природом поступака којима се нарочито крше основна права. Пропуст да се направи суштинска разлика између тих ситуација може представљати неоправдано поступање непомирљиво са чланом 14. Конвенције (*ibid.*; види такође, *mutatis mutandis*, *Šečić против Хрватске*, цитиран у горњем тексту, став 67.).

98. У предметном случају се сумња да су нападачи на подносиоца представке припадали једној или више организација које се, по својој природи, руководе идеологијом екстремиста.

99. Суд даље сматра да је неприхватљиво што су, иако свесни да су предметни напади највероватније били мотивисани верском мржњом, органи Тужене државе дозволили да истрага траје много година без предузимање одговорајућих радњи ради идентификације или кажњавања починилаца (види ст. 87-91. у горњем тексту).

100. Најзад, иако је то можда најважније, констатовано је да се сама полиција позивала на добро позната верска опредељења подносиоца представке, као и на његов „чудан изглед“, и да је очигледно придавала посебну важност „чињеници“ да је већина напада на њега пријављивана пре или после великог православног празника, а што је подносилац представке накнадно саопштавао у медијима у контексту сопствене верске припадности (види ст. 22 и 64. у горњем тексту). Суд још једном сматра да такви ставови сами по себи подразумевају да је полиција имала озбиљне сумње, у вези са вером подносиоца представке, као и то да ли је он стварна жртва, без обзира што није било доказа који би те сумње потврдили. Произлази да су, иако су органи истражили неколико трагова које је подносилац представке предложио у вези са скривеном мотивацијом напада на њега, ти кораци представљали ништа више од *pro forma* истраге.

101. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да је дошло до повреде члана 14. у вези са чланом 3. Конвенције.

III. ДРУГЕ НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ

102. Најзад, према чл. 2. и 13. Конвенције, подносилац представке је у суштини понављао своје притужбе већ изнете према члану 3. исте (види став 75. у горњем тексту).

103. С обзиром на мишљење према овој другој одредби (види ст. 87-91 у горњем тексту), Суд сматра да није неопходно да се посебно разматра допуштеност или основаност истих притужби подносиоца представке према чл. 2. и 13.

IV. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

104. Члан 41. Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

A. Штета

105. Подносилац представке је тражио 20.000 евра (ЕУР) на име нематеријалне штете.

106. Влада је оспорила овај захтев.

107. Суд сматра да је подносилац представке претрпео нематеријалну штету која се не може довољно надокнадити само утврђивањем повреде Конвенције. С обзиром на карактер повреда утврђених у овом случају и процењујући на основу правичности, Суд подносиоцу представке досуђује 10.000 евра по овом основу.

B. Трошкови

108. Подносилац представке је такође тражио 1.200 евра за трошкове пред Судом.

109. Влада је оспорила овај захтев.

110. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој се докаже да су заиста и неопходно настали и да су, такође, оправдани у погледу износа. У предметном случају, узевши у обзир документа која поседује и горе наведене критеријуме, Суд сматра да је оправдано да се подносиоцу представке у потпуности досуди износ који је тражио на име поступка пред њим.

В. Законска камата

111. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Проглашава* једногласно притужбе према чл. 3. и 14. Конвенције допуштеним;
2. *Утврђује* једногласно да је дошло до повреде члана 3. Конвенције;
3. *Утврђује* гласовима 6 према 1 да је такође дошло и до повреде члана 14. узетог заједно са чланом 3. Конвенције;
4. *Утврђује* једногласно да није неопходно да се притужбе према чл. 2. и 13. Конвенције разматрају посебно;
5. *Утврђује* једногласно
 - (а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцу представке у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе, који ће се претворити у националну валуту Тужене државе по стопи важећој на дан исплате:
 - (i) 10.000 евра (десет хиљада евра) на име нематеријалне штете, плус сваки порез који може бити наплатив,
 - (ii) 1.200 евра (једна хиљада две стотине евра) на име трошкова, плус сваки порез који се може наплатити подносиоцу представке;
 - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.
6. *Одбија* једногласно преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 14. децембра 2010. године у складу са правилом 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилем 74 став 2. Пословника Суда, уз ову пресуду је приложено посебно мишљење судије Raimondi.

Ф. Т.
С. Х. Н.

ДЕЛИМИЧНО ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ RAIMONDI

Слажем се са већином да је у овом предмету дошло до кршења члана 3. Конвенције, и да из притужби поднетих према чл. 2 и 3 Конвенције не произлази ниједан посебан проблем, али не могу да се придружим даљем закључку да се мора констатовати посебна повреда истог члана 3. у вези са чланом 14. Конвенције.

Мој став је повезан са разлозима који су ме довели до констатације повреде члана 3. Заправо, ти разлози не одговарају у потпуности разлозима већине.

Као и већина, сматрам да су повреде које је подносилац представке претрпео, а које се састоје углавном од бројних посекотина, у комбинацији са осећањем страха и беспомоћности, довољно озбиљне да представљају злостављање у смислу члана 3. Конвенције.

Такође се слажем са већином да је подносилац представке изнео поуздане тврдње о поновљеним кривичним нападима на њега, чији је физички интегритет озбиљно доведен у питање, и да реаговање власти није било на одговарајућем нивоу истраге која се захтева према пракси Суда.

Заправо, исти органи дотичне Високе стране уговорнице су признали да полиција није реаговала са неопходном марљивошћу (види став 53. пресуде).

Међутим, не слажем се са већином да су радње које је полиција предузела представљале „ништа више него *pro forma* истрагу”. По мом мишљењу, полиција је сваки пут (2001. године, 2005. године, 2006. године и 2007. године), озбиљно покушала да истражи тврдње подносиоца представке, иако ти покушаји нису постигли потребан ниво хитности и разумне експедитивности. Као што је и већина признала “органи Тужене државе су предузели многе кораке и имали значајне објективне потешкоће, укључујући и некако неодрђене описе нападача од стране подносиоца представке као и очигледан недостатак очевидаца” (став 90. пресуде).

Нисам сагласан ни са критиком већине у вези са чињеницом да „у близини стана где су се напади десили није постављен видео или неки други надзор, полицијске заседе нису ни размотрене, а подносиоцу представке ни у једном тренутку није понуђена заштита од стране специјалне полицијске јединице, што је могло да спречи његове будуће нападаче“ (став 89. пресуде). По мом мишљењу, наметање ових мера довело би до несразмерног терета за власти.

За мене, чињеница да је полиција разматрала могућност да је подносилац представке можда сам себи нанео повреде (види ст. 64 и 88. пресуде) не мора да показује дискриминаторан став власти.

Полиција је узела у обзир наводно верски мотивисану природу напада. Као и Тужена влада, сматрам да су наводи верске мотивације односних догађаја проверени. Власти су посебно 2005. године обишле неколико места у покушају да се „идентификује” организација под називом „Српски витезови” која је, према подносиоцу представке, одговорна за нападе.

Из наведених разлога, сматрам да није дошло до посебне повреде члана 3. у комбинацији са чланом 14. Конвенције.

COUNCIL OF EUROPE
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SECOND SECTION

CASE OF MILANOVIĆ v. SERBIA

(Application no. 44614/07)

JUDGMENT

STRASBOURG

14 December 2010

This judgment will become final in the circumstances set out in Article 44 § 2 of the Convention. It may be subject to editorial revision.

In the case of Milanović v. Serbia,

The European Court of Human Rights (Second Section), sitting as a Chamber composed of:

Françoise Tulkens, *President*,

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Nona Tsotsoria,

Kristina Pardalos,

Guido Raimondi, *judges*,

and Stanley Naismith, *Section Registrar*,

Having deliberated in private on 23 November 2010,

Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

PROCEDURE

112. The case originated in an application (no. 44614/07) against Serbia lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (“the Convention”) by a Serbian national, Mr Života Milanović (“the applicant”), on 2 October 2007.

113. The applicant was represented by Ms T. Drobňak, a lawyer practising in Belgrade. The Serbian Government (“the Government”) were represented by their Agent, Mr S. Carić.

114. The President of the Chamber gave priority to the application in accordance with Rule 41 of the Rules of Court.

115. The applicant complained about a series of religiously motivated attacks perpetrated against him.

116. On 16 November 2009 the Court decided to communicate the application to the Government. Under the provisions of Article 29 § 3 of the Convention, it was also decided that the merits of the application would be examined together with its admissibility.

THE FACTS

I. THE CIRCUMSTANCES OF THE CASE

117. The applicant, Mr Života Milanović, was born in 1961 and lives in the village of Belica, Jagodina Municipality, Serbia. Occasionally, however, he stays in his relative's vacant flat in Jagodina, a town comprised of some 35,000 inhabitants.

A. Introduction

118. The applicant has been a leading member of the Vaishnava Hindu religious community in Serbia, otherwise known as Hare Krishna, since 1984.

119. In 2000 and 2001 the applicant, apparently, began receiving anonymous telephone threats. On one such occasion, he was allegedly told that he would be “burned for spreading his Gypsy faith”.

120. Later in 2001 the applicant informed the Jagodina Police Department (*SUP Jagodina*, hereinafter “the police”) about these threats and expressed his impression that they were made by members of an organisation called *Srpski vitezovi*, a local branch of a better known far-right organisation called *Obraz*.

B. The attacks of September 2001 and other related facts

121. On an unspecified date in September 2001, in the evening hours, the applicant was attacked from behind by an unknown man, in front of his relative's flat in Jagodina, and was hit over the head by what seemed like some sort of a wooden bat.

122. On 24 September 2001, at approximately 12.30 a.m., the applicant was assaulted once again by one of three unidentified men present. The assailant inflicted several cuts to the applicant's head and chest and cut off his pigtail. The attack, once more, occurred in front of his relative's flat in Jagodina.

123. On the same day, after having received medical assistance, the applicant reported the latter incident to the police. He stated, *inter alia*, that his attackers probably belonged to an extremist organisation called *Srpski vitezovi*.

124. Later that day, the police conducted an on-site investigation, and unsuccessfully attempted to contact the applicant. The neighbours apparently said that the applicant rarely stayed in his relative's flat.

125. On 25 September 2001 the police re-interviewed the applicant, who stated that the men who had attacked him on 24 September 2001 had been “big and strong”, but that it had been too dark for him to see anything else. He also recounted the earlier attack, but explained that he had not reported it to the police since he had “not seen his attacker”.

126. On the same day the police issued an internal document wherein they outlined a “plan of action”. As part of that plan, the police apparently questioned three members of a local skinhead group, but these persons provided them with “no useful information”.

127. On 30 September 2001 and 5 October 2001 the police interviewed all local school headmasters in an attempt to gather information about the

organisations referred to by the applicant. Once again, however, “no useful information” was obtained.

C. The attack of July 2005 and other related facts

128. On the evening of 11 July 2005 the applicant suffered another attack. In the proximity of his relative's flat in Jagodina, one of three unknown youths present stabbed the applicant in his abdomen. The incident was reported to the police by the local hospital which had provided the applicant with urgent medical care.

129. The police thereafter arrived at the hospital and interviewed the applicant, who described the attack and insisted that it had been religiously motivated.

130. On five separate occasions between 13 July 2005 and 27 July 2005 the police attempted to contact the applicant at his relative's address in Jagodina, but to no avail. They learned from the neighbours that the applicant mostly lived with his parents in the village of Belica and only rarely spent time in Jagodina. The neighbours also informed the police that they had not seen the incident in question.

131. In his note of 13 July 2005 a police officer stated that the applicant, when interviewed on 11 July 2005, had failed to give the necessary details concerning the incident. Moreover, despite having had a mobile phone on his person during and after the attack he had not immediately called the police, which would have greatly facilitated the investigation.

132. On 20 July 2005 the police apparently visited several locations in an attempt to “identify” the organisation called “*Srpski vitezovi*”, but “no useful information was obtained”.

133. On 31 July 2005 the police briefly talked to the applicant in the village of Belica. In their report of the same date they stated that the applicant, however, “wanted no further contact” and noted his well-known religious affiliation, as well as his “rather strange appearance”.

134. On 4 August 2005 the police again attempted to contact the applicant in the village of Belica. As it transpired, the applicant was not to be found there and the police were told by the neighbours that he stayed in the village mostly during the winter months.

135. On 25 August 2005 the police informed the Ministry of Internal Affairs (*Ministarstvo unutrašnjih poslova*) that they had found no evidence that organisations called *Srpski vitezovi* and *Obraz*, respectively, had ever existed in the Municipality of Jagodina. The police further noted that the applicant was a member of a “religious sect” called Hare Krishna.

136. On 26 August 2005 and 29 August 2005 the police attempted to contact the applicant at various locations, but to no avail.

137. On 15 September 2005 the police filed a criminal complaint against unknown perpetrators with the Municipal Public Prosecutor's Office

(*Opštinsko javno tužilaštvo*) in Jagodina. The complaint concerned the attack of 11 July 2005 and classified the incident as “a minor bodily injury inflicted by means of a dangerous weapon”.

138. On 19 September 2005 the applicant was re-interviewed by the police.

139. Later that month the applicant provided the officers with a copy of the “The Serbian Front” (*Srpski front*), alleging that the said magazine was published by the nationalist organisations whose members had probably attacked him.

140. On an unspecified date thereafter, the Lawyers' Committee for Human Rights (*Komitet pravnika za ljudska prava*) addressed the Ministry of Internal Affairs on behalf of the applicant.

141. On 19 October 2005 the Ministry stated that the local police had indeed failed in their duty to identify the applicant's assailants. The Ministry, however, promised to do so shortly, and to press charges against the individuals responsible.

142. On 15 March 2006 the applicant and the Youth Initiative for Human Rights (*Inicijativa mladih za ljudska prava*) jointly filed a criminal complaint with the District Public Prosecutor's Office (*Okružno javno tužilaštvo*) in Jagodina. The complaint referred to the incident of 11 July 2005 and alleged that the applicant had been a victim of a crime called “incitement to ethnic, racial and religious hatred and intolerance” (*izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti*, hereinafter “hate crime”), which crime had been committed by means of ill-treatment. The criminal complaint was supplemented by a medical certificate documenting the applicant's injuries.

143. On 12 April 2006 the District Public Prosecutor's Office informed the police about this criminal complaint and requested that “necessary measures be undertaken”.

144. On 11 June 2006 the police attempted to contact the applicant, but to no avail.

D. The attacks of June 2006 and other related facts

145. On 18 June 2006, at approximately 2.30 a.m., the applicant was attacked yet again on the doorstep of his relative's flat in Jagodina, this time by a lone, unknown assailant, who stabbed him in his abdomen and scratched a crucifix on his head. The applicant stated that his attacker was hooded, some 180 cm tall, wore a dark sweater, and was accompanied by another man. The applicant was taken by taxi to a hospital, where he was promptly provided with medical assistance, and the doctors reported the incident to the police, who immediately took the applicant's statement and conducted an on-site investigation. However, no material evidence was

found and no persons fitting the applicant's description of the attackers were identified.

146. On 23 June 2006 the police re-visited the scene of the crime, and talked to a neighbour whose balcony overlooked the street. The neighbour apparently stated that he had not seen the incident and had also never seen the applicant in the company of others.

147. Between 1 July 2006 and 8 July 2006 the police canvassed the other neighbours, but again to no avail.

148. On 3 July 2006 the applicant and the Youth Initiative for Human Rights jointly filed a criminal complaint with the District Public Prosecutor's Office concerning the incident of 18 June 2006. The complaint alleged that the applicant had been a victim of a hate crime, as well as the crime of serious bodily injury (*teška telesna povreda*). The applicant attached a medical certificate documenting his injuries and a number of photographs to the same effect.

149. On 7 July 2006 the police interviewed the taxi driver who, however, offered no additional insight as regards the incident.

150. On 20 July 2006 the applicant gave a statement to the police, maintaining that the attack against him had been carried out by a "clero-fascist" organisation. In this respect, the applicant invited the police to question the regional head of a political party in Serbia as to whether any of his party's members were skinheads, as well as to visit a local church where, allegedly, the organisation called *Obraz* "had its premises".

151. On 21 July 2006 the District Public Prosecutor's Office informed the police of the criminal complaint filed on 3 July 2006.

152. By August 2006 the police filed a criminal complaint against unknown perpetrators with the Municipal Public Prosecutor's Office (*Opštinsko javno tužilaštvo*) in Jagodina. The complaint concerned the attack of 18 June 2006 and classified the applicant's injuries as minor in character.

153. On 22 August 2006 the police interviewed the local priest, who dismissed the assertion that any extremist organisation or informal group had ever had its seat in the church or any of its premises. He further stressed that he had only heard of an organisation called *Obraz* from the media.

154. By 25 August 2006 two senior members of the local and regional branch of the political party in question told the police that their membership did not include any skinheads or members of *Obraz*. They further emphasised that the applicant may have been manipulated by other political parties.

E. The attack of June 2007 and other related facts

155. On 29 June 2007, at approximately 4.20 a.m., the applicant was assaulted once again. Having opened the door of his relative's flat in

Jagodina to a man who had said that he was from the police, the applicant was stabbed in his chest, hands and legs. The incident was reported to the police by the local hospital which had provided the applicant with urgent medical care.

156. The police thereafter arrived at the hospital and interviewed the applicant, who recounted the attack, adding that his assailant had been a big man with a shaved head and had been dressed in dark clothes.

157. The police subsequently conducted an on-site investigation and searched for the applicant's attacker but could not find anyone fitting the description. The police noted that the applicant's clothes had not been slashed or torn and discovered "no material evidence".

158. On 2 July 2007 the applicant filed a criminal complaint with the police.

159. On 5 July 2007 the applicant and the Youth Initiative for Human Rights jointly filed an additional criminal complaint with the District Public Prosecutor's Office. The complaint concerned the incident of 29 June 2007 and alleged that the applicant had been a victim of a hate crime, as well as the crime of serious bodily injury. Again, the applicant attached a medical certificate documenting his injuries and a number of photographs to the same effect.

160. On 11 July 2007 the District Public Prosecutor's Office informed the police of this criminal complaint and requested that all necessary steps be taken to identify the perpetrator.

161. On 13 July 2007 the same office repeated this request.

F. Other relevant facts

162. The knives used to attack the applicant had apparently had shortened blades and were designed so as not to inflict fatal injuries.

163. In his report of 27 September 2001 a police officer noted that on 26 September 2001 the applicant had gone to the premises of a local television station to protest against its earlier programme in which the Hare Krishna had been depicted as a dangerous sect. The officer noted that the applicant had apparently been verbally abusive towards the station's chief editor, as well as a journalist, and ultimately had had to be removed from the building by the security staff.

164. In response to a complaint sent on behalf of the applicant by the Lawyers' Committee for Human Rights, on 28 September 2005 the Inspector General of the Ministry of Internal Affairs stated that, as regards the attacks of September 2001 and July 2005, the police had not acted with the necessary diligence. Based on this conclusion, on 7 November 2005 one of the officers involved in the investigation was sanctioned with a 10% salary reduction.

165. It would appear, from numerous media reports, that in December 2005 the Ministry of Internal Affairs declared several organisations as extremist, including *Obraz*, which was described as clero-fascist.

166. On 19 October 2006 the lawyer acting on behalf of the applicant and the Youth Initiative for Human Rights (“the lawyer”) requested an update from the District Public Prosecutor's Office as regards the status of the two criminal complaints filed in respect of the attacks of 11 July 2005 and 18 June 2006. On 31 October 2006 the said office informed the lawyer that the criminal complaints had been forwarded to the police, but that the latter had failed to provide it with any information whatsoever. On 6 March 2007 the lawyer requested another update from the District Public Prosecutor's Office and on 9 March 2007 this office informed her that it was yet to receive any information from the police.

167. On 19 July 2007 the District Public Prosecutor's Office informed the applicant that the police had failed to provide it with any information in respect of the three criminal complaints filed as of July 2005.

168. On 7 March 2008 the investigating judge, as part of a preliminary investigation aimed at identifying the perpetrators, heard the applicant in respect of all of the attacks committed against him. The applicant recounted the incidents adding, *inter alia*, that he believed that he had seen his attacker of 29 June 2007 at some point later that year. The young man in question had been walking down the street with another closely shaved youth, and both had been wearing shirts with the year 1389 printed on them (it would appear that the said year referred to the medieval battle of Kosovo between the Serbs and the Turks, and possibly to a far-right organisation bearing this year as a part of its name, *Srpski narodni pokret 1389*).

169. On 23 April 2008 a medical expert diagnosed the physical harm suffered by the applicant as amounting to minor bodily injuries (*lake telesne povrede*) inflicted with a dangerous weapon.

170. On 7 May 2008 the District Public Prosecutor's Office informed the police of this finding and requested action.

171. Between 10 October 2008 and 20 January 2009 the police apparently conducted interviews with six persons suspected of committing knife-related crimes, but “no useful information was obtained”.

172. On 25 November 2008 the police interviewed a certain B.M. whom they had come to suspect as one of the applicant's possible attackers. B.M., however, maintained that he had no knowledge of any of the incidents.

173. The applicant maintained that on one occasion the police had advised him not to go out in the evenings since this “clearly provoked” others, and had repeatedly seemed more interested in discussing his religious beliefs rather than the incidents in question. The Government submitted that the applicant had provided no substantiation for these particular allegations.

174. In September 2009 the Chief Public Prosecutor (*Republički javni tužilac*) petitioned the Constitutional Court (*Ustavni sud*) to ban both *Obraz* and *Srpski narodni pokret 1389*, because of, *inter alia*, their incitement to racial and religious hatred throughout Serbia.

175. In their report of 12 April 2010, *inter alia*, the police noted that: (a) most of the attacks against the applicant had been reported around *Vidovdan*, a major orthodox religious holiday; (b) the applicant had subsequently publicised these incidents through the mass media and, whilst so doing, “emphasised” his own religious affiliation; (c) the nature of the applicant's injuries had been such that their self-infliction could not be excluded; and (d) the injuries had all been very shallow, which could be considered peculiar and would imply great skill on the part of the applicant's attackers who had never managed to hold him down but had “assailed him from a distance”. In the same report, however, the police then went on to recall that the District Public Prosecutor's Office had urged them to explore the hate crime aspect of the attacks and stated that the investigation would continue. More recently, the police apparently questioned several known offenders, informants and drug addicts, as well as a few of the applicant's neighbours, but obtained no useful information.

II. RELEVANT DOMESTIC LAW

176. Relevant domestic provisions are contained in Articles 19, 20, 46, 61, 223, 235, 241, 242, 433 and 437 of the Code of Criminal Procedure (*Zakonik o krivičnom postupku*, published in the Official Gazette of the Federal Republic of Yugoslavia nos. 70/01 and 68/02, as well as the Official Gazette of the Republic of Serbia – OG RS – nos. 58/04, 85/05, 115/05, 46/06, 49/07, 122/08, 20/09 and 72/09) and Article 317 § 2 of the Criminal Code (*Krivični zakonik*, published in OG RS nos. 85/05, 88/05 and 107/05).

177. In accordance with these provisions, formal criminal proceedings can be instituted at the request of an authorised prosecutor. In respect of crimes subject to prosecution *ex officio*, such as the crime of “incitement to ethnic, racial and religious hatred and intolerance” perpetrated by means of ill-treatment, a felony punishable by up to eight years' imprisonment, the authorised prosecutor is the public prosecutor personally.

178. The public prosecutor's authority to decide whether to press charges, however, is bound by the principle of legality which requires that he must act whenever there is a reasonable suspicion that a crime subject to prosecution *ex officio* has been committed. It makes no difference whether the public prosecutor has learned of the incident from a criminal complaint filed by the victim or another person, or indeed even if he has only heard rumours to that effect.

179. The public prosecutor shall undertake measures necessary for the preliminary investigation of the crimes subject to prosecution *ex officio* and

the identification of the alleged perpetrators. To that end he is vested with the power to co-ordinate the work of various law enforcement agencies and other government bodies.

180. If the public prosecutor finds, based on the evidence before him, that there is a reasonable suspicion that a certain person has committed a crime subject to prosecution *ex officio*, he will request the competent court to institute a formal criminal procedure.

181. If, however, the public prosecutor decides that there is no basis for the institution of such a procedure, he must inform the victim of this decision, who shall then have the right to take over the prosecution of the case on his or her own behalf, in the capacity of a “subsidiary prosecutor”.

182. There is no time-limit within which the public prosecutor, following the submission of a criminal complaint by the victim, must decide on whether to bring formal criminal proceedings. Also, as regards crimes punishable by more than five years' imprisonment, without a prosecutorial decision to dismiss a criminal complaint filed by the victim, the victim cannot personally take over the prosecution of the case. In any event, neither a public prosecutor nor a victim acting in the capacity of a subsidiary prosecutor may request the institution of a formal criminal procedure in the absence of information as to the identity of the alleged perpetrator.

183. It is noted, however, that domestic courts have held in the past that as regards the crime of incitement to ethnic, racial or religious hatred and intolerance society as a whole had to be deemed a victim, not the aggrieved individual personally, meaning that the latter could only, following a possible prosecutorial dismissal, take over the prosecution of the case for another, lesser crime (opinion adopted at the joint session of the Federal Court, the Supreme Courts, and the Supreme Military Court of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia on 22 June 1989).

III. RELEVANT INTERNATIONAL FINDINGS AND OPINIONS

A. European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), Report on Serbia, CRI (2008) 25, adopted on 14 December 2007 and made public on 29 April 2008

184. The relevant paragraphs of this report read as follows:

“45. ECRI is concerned to note that ... there is a climate of hostility against religious minorities [in Serbia]. This climate is partly created by certain media outlets and politicians. Members of these groups are also attacked, sometimes by members of neo-Nazi or far-right groups, and their places of worship are vandalised and/or deliberately set on fire. Despite a decrease in the number of these attacks over the past few years, NGOs, some of which have counted between 100 and 150

attacks per year, note that they have become more violent. Religious communities appear reluctant to report these attacks or talk about them publicly. This might be because the police and the judicial apparatus do not always respond appropriately to this problem. Religious communities deplore the fact that few persons are brought to justice for perpetrating these acts and that those found guilty are often only sentenced to a fine.

...

52. There is currently a certain climate of hostility in Serbia against ... religious groups[,] which is fuelled by a number of media outlets and politicians. Far-right groups also help to generate negative feelings towards these communities ... NGOs condemn a certain tendency on the authorities' part to downplay this climate of intolerance against ... religious minorities and the fact that they have taken few steps to remedy it.”

B. Views expressed by Forum 18

185. Forum 18 is a Christian, Norwegian-Danish, charitable web and e-mail initiative. It provides “original reporting and analysis on violations of the freedom of thought, conscience and belief of all people, whatever their religious affiliation, in an objective, truthful and timely manner”.

1. Serbia: Violence continues against religious communities (article published on 9 October 2007)

“... The number of attacks on Serbia's religious communities appears to continue to be declining ... However, the attacks themselves seem to be becoming more violent and, as in previous years, members of religious minorities are especially likely to be attacked. The police continue to be apparently unwilling to protect members of religious minorities or religious sites at risk of attack – even if they have already been attacked. Members of religious minorities have in the past year been beaten and stabbed, and places of worship have been the targets of arson attacks. Places of worship of the Orthodox Church have occasionally been robbed, but the vast majority of attacks have been on ... religious minority individuals and property ...”

2. Serbia: Why won't the authorities stop religious violence? (article published on 7 February 2008)

“Despite continuing attacks on religious communities over a number of years, Forum 18 News Service has found that Serbian authorities appear to be taking few steps to protect their citizens. An extreme

illustration of the unwillingness of the authorities to provide justice to religious minority victims is the case of Života Milanović, the only Hare Krishna devotee in Jagodina ...”

3. *Serbia: Religious freedom survey, February 2009 (survey published on 26 February 2009)*

“...The most serious problem affecting religion or belief in Serbia has been violent attacks, along with the problem of the authorities having shown a lack of willingness to catch and convict the attackers. However, annual surveys by Forum 18 News Service have shown that the numbers of attacks are declining, with fewer attacks in 2007 and 2008 compared to previous years. Serbia's desire to join the European Union, along with politicians placing greater weight on Serbia becoming a more open country, appears to be influencing popular attitudes, and hence the possibility of attacks. Many of the attacks and threats against 'non-traditional' religious communities appear to be by extreme nationalists who think that the communities are in some sense traitors to the nation ... There is a lack of consistency in whether attackers are arrested and court proceedings brought against them. The 2006 Serbian Constitution guarantees freedom of religion, and bars the fomenting of religious intolerance and hatred. However, members of religious minorities have told Forum 18 that these ideals have yet to become reality in their daily experience.”

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 3 OF THE CONVENTION

186. Under Article 3 of the Convention, the applicant complained about the respondent State's failure to prevent the repeated attacks against him, as well as its unwillingness to conduct a proper investigation into these incidents. Article 3 reads as follows:

“No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.”

A. Admissibility

187. The Government maintained that the application could be deemed incompatible with the provisions of the Convention *ratione temporis* in so far as it concerned events which had taken place prior to the Serbian ratification of the Convention on 3 March 2004. However, they then went on to acknowledge that the events of 2001 might indeed provide for an important context concerning the attacks which had occurred thereafter.

188. The applicant argued that his complaints were compatible with the provisions of the Convention *ratione temporis*.

189. The Court observes that, in accordance with the generally accepted principles of international law, a Contracting Party is only bound by the

Convention in respect of events occurring after its entry into force. It further notes that Serbia ratified the Convention on 3 March 2004 and that some of the events referred to in the application in the present case had indeed taken place before that date. The Court therefore has jurisdiction *ratione temporis* to examine the applicant's complaints only in so far as they concern events as of 3 March 2004. It shall nevertheless, for reasons of context and whilst examining the situation complained of as a whole (see, *mutatis mutandis*, *Šobota-Gajić v. Bosnia and Herzegovina*, no. 27966/06, § 45, 6 November 2007), also take into account any and all relevant events prior to that date (see, *mutatis mutandis*, *Salontaji-Drobnjak v. Serbia*, no. 36500/05, § 110, 13 October 2009). Consequently, the Government's objection must be dismissed.

190. The Court notes that the applicant's complaints are not manifestly ill-founded within the meaning of Article 35 § 3 of the Convention. It further notes that they are not inadmissible on any other grounds. They must therefore be declared admissible.

B. Merits

1. The parties' submissions

191. The applicant re-affirmed his complaints. He added that many years after the attacks the perpetrators have yet to be identified, whilst the police themselves would still appear to entertain the idea that his injuries may have been self-inflicted. There was also very poor co-ordination between the public prosecutor and the police, and the applicant was not kept informed of the course of the investigation. Further, the police mostly spent their time looking for and re-interviewing the applicant despite having already questioned him earlier and, in a similarly pointless exercise, canvassed the applicant's neighbours, as well as the taxi driver, even though these persons clearly had no useful information to offer. Lastly, the applicant pointed out that the competent domestic authorities had taken no substantive steps since January 2009.

192. The Government contested the applicant's allegations. They maintained at the outset that the abuse to which the applicant had been exposed had not attained the minimum level of severity required for the application of Article 3. In any event, Serbian prosecuting and law-enforcement authorities had done everything in their power to fully investigate the attacks and identify the perpetrators. Numerous potential witnesses had been heard, expert medical assistance had been obtained, all available leads had been explored, and one police officer had even been disciplined. The applicant's own position, however, seemed ambivalent and his demeanour less than co-operative. In particular, he had been difficult to contact and had not reported the attacks in a timely manner. The applicant

had also failed to request that his telephone line be monitored following the threats received in 2001, which could have been useful for identification purposes and led to a conviction. Further, the applicant's descriptions of his attackers had been vague, there had been no eyewitnesses, and the applicant had never remained in Jagodina after the attacks, thus precluding a timely on-site investigation in his presence. Finally, the Government submitted that no material traces of the attacks, apart from the injuries sustained by the applicant, had ever been found and provided the Court with several final domestic judgments, in unrelated incidents, arguing that the Serbian judiciary had been perfectly willing to convict individuals of hate crimes whenever the available evidence had so warranted.

2. *Relevant principles*

193. The Court reiterates that Article 3 of the Convention must be regarded as one of the most fundamental provisions of the Convention and as enshrining core values of the democratic societies making up the Council of Europe (see *Pretty v. the United Kingdom*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). In contrast to the other provisions in the Convention, it is cast in absolute terms, without exception or proviso, or the possibility of derogation under Article 15 of the Convention (see, *inter alia*, *Chahal v. the United Kingdom*, judgment of 15 November 1996, § 79, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V).

194. In general, actions incompatible with Article 3 of the Convention primarily incur the liability of a Contracting State if they were inflicted by persons holding an official position. However, the obligation on the High Contracting Parties under Article 1 of the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention, taken in conjunction with Article 3, also requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to ill-treatment administered by other private persons (see *A. v. the United Kingdom*, judgment of 23 September 1998, § 22, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI; *Z and Others v. the United Kingdom* [GC], no. 29392/95, §§ 73-75, ECHR 2001-V; *E. and Others v. the United Kingdom*, no. 33218/96, 26 November 2002).

195. Bearing in mind the difficulties in policing modern societies, the unpredictability of human conduct and the operational choices which must be made in terms of priorities and resources, the scope of this positive obligation must, however, be interpreted in a way which does not impose an impossible or disproportionate burden on the authorities. Not every claimed risk of ill-treatment, thus, can entail for the authorities a Convention requirement to take operational measures to prevent that risk from materialising. For a positive obligation to arise, it must be established that the authorities knew or ought to have known at the time of the existence of a real and immediate risk of ill-treatment of an identified individual from the

criminal acts of a third party and that they failed to take measures within the scope of their powers which, judged reasonably, might have been expected to avoid that risk. Another relevant consideration is the need to ensure that the police exercise their powers to control and prevent crime in a manner which fully respects the due process and other guarantees which legitimately place restraints on the scope of their action to investigate crime and bring offenders to justice, including the guarantees contained in Articles 5 and 8 of the Convention (see *Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga v. Belgium*, no. 13178/03, § 53, 12 October 2006; and *Members (97) of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses v. Georgia*, no. 71156/01, § 96, ECHR 2007-V; see also, *mutatis mutandis*, *Osman v. the United Kingdom*, 28 October 1998, § 116, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII).

196. The Court further recalls that where an individual raises an arguable claim that he has been seriously ill-treated in breach of Article 3, that provision, read in conjunction with Article 1 of the Convention, requires by implication that there should also be an effective official investigation capable of leading to the identification and punishment of those responsible (see *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 October 1998, § 102, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII). A positive obligation of this sort cannot, in principle, be considered to be limited solely to cases of ill-treatment by State agents (see *M.C. v. Bulgaria*, no. 39272/98, § 151, ECHR 2003-XII; *Šečić v. Croatia*, no. 40116/02, § 53, ECHR 2007-VI).

197. Lastly, the scope of the above obligation is one of means, not of result; the authorities must have taken all reasonable steps available to them to secure the evidence concerning the incident (see, *mutatis mutandis*, *Menson v. the United Kingdom* (dec.), no. 47916/99, ECHR 2003-V). A requirement of promptness and reasonable expedition of the investigation is implicit in this context (see, *mutatis mutandis*, *Yaşa v. Turkey*, judgment of 2 September 1998, Reports 1998-VI, p. 2439, §§ 102-104) since a prompt response by the authorities may generally be regarded as essential in maintaining public confidence in their maintenance of the rule of law and in preventing any appearance of collusion in or tolerance of unlawful acts (see *Bati and Others v. Turkey*, nos. 33097/96 and 57834/00, § 136, ECHR 2004-IV (extracts); *Abdülsamet Yaman v. Turkey*, no. 32446/96, § 60, 2 November 2004; and, *mutatis mutandis*, *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, no. 46477/99, § 72, ECHR 2002-II).

3. The Court's assessment

198. Turning to the present case, the Court considers that the injuries suffered by the applicant, consisting mostly of numerous cuts, combined with his feelings of fear and helplessness, were sufficiently serious to amount to ill-treatment within the meaning of Article 3 of the Convention (see *Price v. the United Kingdom*, no. 33394/96, § 24, ECHR 2001-VII).

199. The Court further notes that to date, many years after the attacks, the last one having occurred in 2007, the perpetrators thereof have yet to be identified and brought to justice. In this context, the applicant would appear not to have been properly kept abreast of the course of the investigation or afforded an opportunity to personally see and possibly identify his attackers from among a number of witnesses and/or suspects questioned by the police (see, for example, paragraphs 60 and 61 above). At the same time, the police considered that the applicant's injuries may have been self-inflicted (see paragraph 64 above), even though there was no medical or other meaningful evidence, indeed anything but pure conjecture, to that effect. The co-operation between the police and the public prosecution service also left a lot to be desired (see paragraphs 55 and 56 above), and the entire investigation seems to have been focused on Jagodina despite the fact that the suspected far-right organisations were known for operating throughout the country (see paragraphs 24 and 63 above). Indeed, according to the information contained in the case file, the applicant's statement indicating that one of his attackers may have been a member of an organisation called *Srpski narodni pokret 1389* (see paragraph 57 above) does not seem to have been followed up at all.

200. Finally, as of July 2005, at the latest, it should have been obvious to the police that the applicant, who was a member of a vulnerable religious minority (see, *mutatis mutandis*, *Okkali v. Turkey*, no. 52067/99, § 70, ECHR 2006-XII (extracts)), was being systematically targeted and that future attacks were very likely to follow, particularly in June or July of each year in advance of or shortly after a major religious holiday (see paragraph 64 above). Yet, nothing was done to prevent such attacks on another two occasions. No video or other surveillance was ever put in place in the vicinity of the flat where the incidents had occurred, no police stakeout seems to have even been contemplated, and the applicant was never offered protection by a special security detail which might have deterred his future assailants.

201. In view of the foregoing and while the respondent State's authorities took many steps and encountered significant objective difficulties, including the applicant's somewhat vague descriptions of the attackers as well as the apparent lack of eyewitnesses, the Court considers that they did not take all reasonable measures to conduct an adequate investigation. They have also failed to take any reasonable and effective steps in order to prevent the applicant's repeated ill-treatment, notwithstanding the fact that the continuing risk thereof was real, immediate and predictable.

202. In such circumstances, the Court cannot but find that there has been a breach of Article 3 of the Convention.

II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 14 IN CONJUNCTION WITH ARTICLE 3 OF THE CONVENTION

203. Under Article 14 of the Convention, taken together with Article 3, the applicant further complained that the respondent State's failure to properly investigate the attacks against him was due to his religious affiliation. Article 14 reads as follows:

“The enjoyment of the rights and freedoms set forth in [the] Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.”

A. Admissibility

204. The Court notes that this complaint is linked to that examined above and must therefore likewise be declared admissible.

B. Merits

1. The parties' submissions

205. The applicant re-affirmed his complaint, adding that it was clear that the police had considered him “strange”, uncooperative and even anti-social merely because of his religion. Apart from the questioning of a group of skinheads in 2001, the respondent State's authorities seemed more interested in discussing the “suspicious” nature of the Hare Krishna community rather than in uncovering the religious aspect of the attacks in question.

206. The Government maintained that the applicant had offered no evidence to the effect that there had been a violation of Article 14 of the Convention. The official investigation into the attacks against the applicant had been impartial and all allegations of religious motivation behind these incidents had been thoroughly checked by the competent domestic authorities. Further, no attacks against any other member of the Hare Krishna community in Jagodina had ever been reported, and any police interest in this community would have been perfectly reasonable given the alleged motivation of the applicant's assailants.

2. The Court's assessment

207. The Court considers that, just like in respect of racially motivated attacks, when investigating violent incidents State authorities have the additional duty to take all reasonable steps to unmask any religious motive

and to establish whether or not religious hatred or prejudice may have played a role in the events. Admittedly, proving such motivation may be difficult in practice. The respondent State's obligation to investigate possible religious overtones to a violent act is thus an obligation to use best endeavours and is not absolute; the authorities must do what is reasonable in the circumstances of the case (see, *mutatis mutandis*, *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], nos. 43577/98 and 43579/98, § 160, ECHR 2005-VII; and *Members (97) of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses v. Georgia*, cited above, §§ 138-142).

208. The Court considers that the foregoing is also necessarily true in cases where the treatment contrary to Article 3 of the Convention is inflicted by private individuals. Treating religiously motivated violence and brutality on an equal footing with cases that have no such overtones would be turning a blind eye to the specific nature of acts that are particularly destructive of fundamental rights. A failure to make a distinction in the way in which situations that are essentially different are handled may constitute unjustified treatment irreconcilable with Article 14 of the Convention (*ibid.*; see also, *mutatis mutandis*, *Šečić v. Croatia*, cited above, § 67).

209. In the present case it is suspected that the applicant's attackers belonged to one or several far-right organisations which, by their very nature, were governed by an extremist ideology.

210. The Court further considers it unacceptable that, being aware that the attacks in question had most probably been motivated by religious hatred, the respondent State's authorities allowed the investigation to last for many years without taking adequate action with a view to identifying or prosecuting the perpetrators (see paragraphs 87-91 above).

211. Finally, though perhaps most importantly, it is noted that the police themselves referred to the applicant's well-known religious beliefs, as well as his "strange appearance", and apparently attached particular significance to "the fact" that most of the attacks against him had been reported before or after a major orthodox religious holiday, which incidents the applicant subsequently publicised through the mass media in the context of his own religious affiliation (see paragraphs 22 and 64 above). The Court considers, once again, that such views alone imply that the police had serious doubts, related to the applicant's religion, as to whether he was a genuine victim, notwithstanding that there was no evidence to warrant doubts of this sort. It follows that even though the authorities had explored several leads proposed by the applicant concerning the underlying motivation of his attackers these steps amounted to little more than a *pro forma* investigation.

212. In view of the above, the Court considers that there has been a violation of Article 14 taken in conjunction with Article 3 of the Convention.

III. OTHER ALLEGED VIOLATIONS

213. Lastly, under Articles 2 and 13 of the Convention, the applicant essentially repeated his complaints already made under Article 3 thereof (see paragraph 75 above).

214. Having regard to its findings under the latter provision (see paragraphs 87-91 above), the Court considers that it is not necessary to examine separately the admissibility or the merits of the applicant's identical complaints made under Articles 2 and 13.

IV. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

215. Article 41 of the Convention provides:

“If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.”

A. Damage

216. The applicant claimed 20,000 euros (EUR) in respect of non-pecuniary damage.

217. The Government contested this claim.

218. The Court considers that the applicant has suffered non-pecuniary damage which cannot be sufficiently compensated by its mere finding of a violation of the Convention. Having regard to the character of the violations found in the present case and making its assessment on an equitable basis, the Court therefore awards the applicant EUR 10,000 under this head.

B. Costs and expenses

219. The applicant also claimed EUR 1,200 for the costs and expenses incurred before the Court.

220. The Government contested this claim.

221. According to the Court's case-law, an applicant is entitled to the reimbursement of costs and expenses only in so far as it has been shown that these have been actually and necessarily incurred and were also reasonable as to their quantum. In the present case, regard being had to the documents in its possession and the above criteria, the Court considers it reasonable to award in full the sum sought by the applicant for the proceedings before it.

C. Default interest

222. The Court considers it appropriate that the default interest should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.

FOR THESE REASONS, THE COURT

1. *Declares* unanimously the complaints under Articles 3 and 14 of the Convention admissible;
2. *Holds* unanimously that there has been a violation of Article 3 of the Convention;
3. *Holds* by 6 votes to 1 that there has also been a violation of Article 14 taken in conjunction with Article 3 of the Convention;
4. *Holds* unanimously that it is not necessary to examine separately the complaints under Articles 2 and 13 of the Convention;
5. *Holds* unanimously
 - (a) that the respondent State is to pay the applicant, within three months from the date on which the judgment becomes final, in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, the following sums, to be converted into the national currency of the respondent State at the rate applicable on the date of settlement:
 - (i) EUR 10,000 (ten thousand euros) in respect of non-pecuniary damage, plus any tax that may be chargeable,
 - (ii) EUR 1,200 (one thousand two hundred euros) in respect of costs and expenses, plus any tax that may be chargeable to the applicant;
 - (b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points.
6. *Dismisses* unanimously the remainder of the applicant's claim for just satisfaction.

Done in English, and notified in writing on 14 December 2010, pursuant to Rule 77 § 2 and 3 of the Rules of Court.

Stanley Naismith
Registrar

Françoise Tulkens
President

In accordance with Article 45 § 2 of the Convention and Rule 74 § 2 of the Rules of Court, the separate opinion of Judge Raimondi is annexed to this judgment.

F.T.
S.H.N.

PARTIALLY DISSENTING OPINION OF JUDGE RAIMONDI

I agree with the majority that in this case there has been a breach of Article 3 of the Convention, and that no separate issue arises from the complaints submitted under Articles 2 and 13 of the Convention, but I cannot join the further conclusion that a distinct violation of the same Article 3 in conjunction with Article 14 of the Convention is to be found.

My position is linked to the reasons leading me to find a violation of Article 3. In fact, these reasons do not correspond entirely to those of the majority.

Like the majority, I consider that the injuries suffered by the applicant, consisting mostly of numerous cuts, combined with his feelings of fear and helplessness, were sufficiently serious to amount to ill-treatment within the meaning of Article 3 of the Convention.

I also consider with the majority that credible allegations of repeated criminal attacks were made by the applicant, whose physical integrity had been seriously put in danger, and that the response of the authorities did not reach the level of adequateness of the investigation required by the jurisprudence of the Court.

In fact, the same authorities of the concerned High Contracting Party admitted that the police had not acted with the necessary diligence (see paragraph 53 of the judgment).

I do not agree, however, with the majority that the activities of the police amounted to “little more than a *pro forma* investigation”. In my view on all the relevant occasions (in 2001, 2005, 2006 and 2007), the police made serious attempts to investigate the allegations made by the applicant, even though these attempts did not reach the required level of promptness and reasonable expedition. As the majority recognizes “the respondent State's authorities took many steps and encountered significant objective difficulties, including the applicant's somewhat vague descriptions of the attackers as well as the apparent lack of eyewitnesses” (paragraph 90 of the judgment).

I do not concur, furthermore, with the criticism expressed by the majority on the fact that “no video or other surveillance was ever put in place in the vicinity of the flat where the incidents had occurred, no police stakeout seems to have even been contemplated, and the applicant was never offered protection by a special security detail which might have deterred his future assailants” (paragraph 89 of the judgment). In my view imposing these measures would result in a disproportionate burden for the authorities.

To me, the fact that the police considered the possibility that the applicant's injuries may have been self-inflicted (see paragraphs 64 and 88 of the judgment) does not necessarily show a discriminatory attitude of the authorities.

The police took into account the alleged religiously motivated nature of the attacks. With the respondent Government, I find that the allegations of religious motivation behind the relevant incidents have been checked. In particular in 2005 they apparently visited several locations in an attempt to “identify” the organisation called “*Srpski vitezovi*” which, according to the applicant, was responsible for the attacks.

For these reasons, I do not find a separate violation of Article 3 combined with Article 14 of the Convention.“